

ORBÁN BALÁZS  
SZÉKELYFÖLD LEÍRÁSA  
CSÍK-SZÉK  
Szépviz és környéke.

A gyimesi szorosba vezető út régen e hegytetőkön vonult el; veszélyes út, hol gyakran elfagytak az útasok s éhes farkasok által üldöztek; még most is rémtörténeteket beszélnek az öregek e vészes útról; most szelidült a fenyves rengetegektől kiirtott vidék, a hegyeken szép virágok, gyönyörű havasi flóra pompálkodik, ezer színű virág-szőnyeg borítja a hegytető ormait. A régi útnak elgyepesedett vonalát követve a Réczéd és Laposhavas lankáján egy óra alatt a Széphavas tetejére értünk, hol egy másik kápolnának látszanak még jelentékeny romjai. Ez 26 lépés hosszú, 8 lépés széles épület volt, félkör apsisu szentélye a hajó szélességével bir, illetőleg annak minden megszakadás nélküli folytatása, nyugatra néző homlokzata még 7 láb magasságban fennáll, más oldalain is a 3 láb vastag falak még 4–5 láb magasán állva, daczolnak az idővel. Ennyi maradvány van e szent romokból, melyek még alig egy század előtt bucsujárók áhitatos énekeit viszhangozták, melyek a honkivüli magyaroknak a honban levőkkel való összeköttetésének, testvéri találkozásának voltak minden évben felkeresett gyűlpontjai; azon szent palládium, mely a hontól elszakadtakat e haza szeretetében, az őshazához való ragaszkodásban megtartá, mely a vallás szent malasztjával, a hit erős kötelékével fűzé e hazához künn levő, idegen földre települt testvéreinket; mert ezen – a Szent Lélek tiszteletére szentelt kápolnához<sup>1</sup> - gyűlt össze pünkösztör minden évben a kilencz moldovai székely (csángó) falu lakossága, fehér öltönyben, arany himzett fehér zászlókkal, s énekelve: „Zeng az erdő, zúg a levele Mária örömére” jöttek ide, hol a csíki testvérekkel találkozá, zászlóikat összeérintve, mentek Csík-Somlyóra bucsura, visszatértökkor pedig az egész nép és deákság elkísérte idáig, hol miséztek, mulattak, s jövő évre találkozást adva egymásnak, érzékenyen bucsuztak el a távozó rokonoktól.<sup>2</sup> Szép és meghatók voltak a testvériesség ez ünnepei, és üdvösek, mert a nemzetiségnek voltak védvei; de 1744-ben a veszteglő intézetek felállításakor betiltatott a moldovai csángók kijárása; ekként kiméletlen kezekkel tépett szét azon szent kötelék, mely idegen földön lévő testvéreinket egybefűzé a hazával, és a szentély, a hazafiasság ez örtornya, összeomlott feledett rommá változott át, azzal egyszersmind elszakítottak tölünk a haza emlőin oly szeretettel csüngő testvéreink; de a mostoha idők ne feledtessék el őket, ne, mert a végveszélytől megmenteni, s a szeretet kötelékével újból e hazához csatolni parancsolja az észszerű kötelesség érzete mellett a hazának intőszava is. Letelepédtem a zúgó széltől védő romok közzé, fájdalmasan illeti meg minden rom azt, ki a multnak e köbetűit kutatni, abból mult idők eseményeit kiolvasni, tanulmányozni szereti, s ne lett volna-e szivem hazafias fájdalommal eltelve e romok közt, melyek azon előttem elterülő, Gyergyó északi szögletében lévő Kelemen havasától Kászon véghavasaiig nyúló, havas tömeget engedték átpillantani, melyek a Székelyföldet keletről sziklafalként övezik körül; ott e bérczeken túl laknak azon testvérek, kiket egykor e szentély hozzánk oly közel hozta, s kiket e hont ölelő bérczek most oly távol tartanak, és mintha a természet átérte lelkem bús hangulatát, kárpótolni igyekezett volna; mintha egy szebb jövőnek, egy dicső aranykornak akarta volna titkos leplét felmutatni: még soha sem látott, leirhatatlan, leecsetelhetetlen búbajos látványt tárt fel előttem. Egy felhő ereszkedett a csíki tér fölé, mely megnyitá csatornáit. A lenyugodni készülő napnak e felhő mellől kilövelő sugarai rézsut világíták meg a lezúgó esőt, mely előbb arany, később biborszínű átlátszó fátyollá változott át, ezen bűvfátyol leple alatt a sugárözönben úszó Olt és a Hargitáról lerohanó patakok mint gyémánt szalagok czikáztak át. Néhány perczig tartott e tüneményszerű látvány, az arany felhő, az arany fátyol eltűnt, s a felüditett nagyszerű vidék oly kecsesen, oly biztatólag tárult fel, mintha mondani akarta volna, hogy ne csüggedj hazafi! honodnak aranykora eljövend!

1869.

<sup>1</sup> Benkő Józ. és Losteiner.

<sup>2</sup> Losteiner szerint a moldovai vajda Sz.-Péter egyházközségnek (Várdotfalva, Csobotfalva, Csomortány, Taplocza és a csak 1751-ben elszakadt Csík-Szereda) a határszéli Bálványos havast adományozta azért, hogy a bucsura kijáró csángókat elszállásolják; most többé nem jönnek a csángó testvérek, de Sz.-Péter egyházközségnek ma is birtokában van a Bálványos havas.